IV. ÂÇVALÂJANA'S GṚHJASÛTRA.

Die Einführung des Schülers (1, 19—22).

अष्टमे वर्षे ब्राह्मणमुपनयेत् । गर्भाष्टमे वा । एकादशे क्षत्रियम् । द्वादशे वैश्यम् । आ षोडशाद्ब्राह्मणस्यानतीतः कालः । आ द्वाविंशात्क्षत्रियस्य । आ चतुर्विंशाद्वैश्यस्य । अत ऊर्ध्वं पतितसावित्रीका भवन्ति । नैनानुपनयेत् । नाध्यापयेत् । न याजयेत् । नैभिर्व्यवहरेयुः । अलंकृतं कुमारं कुशलीकृतशिरसमहतेन वाससा संवीतम् । ऐणेयेन वाजिनेन ब्राह्मणम् । रौरवेण क्षत्रियम् । आजेन वैश्यम् । यदि वासांसि वसीरन्रक्तानि वसीरन् । काषायं ब्राह्मणः । माञ्जिष्ठं क्षत्रियः । हारिद्रं वैश्यः । तेषां मेखलाः । मौञ्जी ब्राह्मणस्य । धनुर्ज्या क्षत्रियस्य । आवी वैश्यस्य । तेषां दण्डाः । पालाशो ब्राह्मणस्य । औदुम्बरः क्षत्रियस्य । बैल्वो वैश्यस्य । सर्वे वा सर्वेषाम् । समन्वारब्धे हुत्वोत्तरतो ऽग्नेः प्राङ्मुख आचार्यो ऽवतिष्ठते । पुरस्तात्प्राङ्मुख इतरः । अपामञ्जली पूरयित्वा त॑त्सवितु॑र्वृणीमह (ṚV. 5, 82, 1) इति पूर्णेनास्य पूर्णमवक्षारयति । आसिच्य देवस्य त्वा सवितुः प्रसवे ऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यां हस्तं गृह्णाम्यसाविति तस्य पाणिना पाणिं साङ्गुष्ठं गृह्णीयात् । सविता ते हस्तमग्रभीदसाविति द्वितीयम् । अग्निराचार्यस्तवासाविति तृतीयम् । आदित्यमीक्षयेत् । देव सवितरेष ते ब्रह्मचारी । तं गोपाय । स मा मृतेत्याचार्यः । कस्य ब्रह्मचार्यसि । प्राणस्य ब्रह्मचार्यसि । कस्त्वा कमुपनयते । काय त्वा परिददामीति । (ṚV. 3, 8, 4) यु॑वा सुवा॑साः प॑रिवीत आ॑गादित्यर्धर्चेनैनं प्रदक्षिणमावर्तयेत् । तस्याध्यंसौ पाणी कृत्वा हृदयदेशमालभेतोत्तरेण । अग्निं परिसमुह्य ब्रह्मचारी तूष्णीं समिधमादध्यात् । तूष्णीं वै प्राजापत्यम् । प्राजापत्यो ब्रह्मचारी भवतीति विज्ञायते । मन्त्रेण हैके ।

अग्नये समिधमाहार्षं बृहते जातवेदसे ।
तया त्वमग्ने वर्धस्व समिधा ब्रह्मणा वयम् ॥

स्वाहेति । स समिधमाधायाग्निमुपस्पृश्य मुखं निमार्ष्टि त्रिः । तेजसा मा समनज्मीति । तेजसा ह्येवात्मानं समनक्तीति विज्ञायते ।

मयि मेधां मयि प्रजां मय्यग्निस्तेजो दधातु ।
मयि मेधां मयि प्रजां मयीन्द्र इन्द्रियं दधातु ।
मयि मेधां मयि प्रजां मयि सूर्यो भ्राजो दधातु ।
यत्ते अग्ने तेजस्तेनाहं तेजस्वी भूयासम् ।
यत्ते अग्ने वर्चस्तेनाहं वर्चस्वी भूयासम् ।
यत्ते अग्ने हरस्तेनाहं हरस्वी भूयासम् ।

इत्युपस्थाय जान्वाच्योपसंगृह्य ब्रूयात् । अधीहि भोः । सावित्रीं भो३ अनुब्रूहीति । तस्य वाससा पाणिभ्यां च पाणी संगृह्य सावित्रीमन्वाह । पच्छो ऽर्धर्चशः सर्वां यथाशक्ति वाचयीत । हृदयदेशे ऽस्योर्ध्वाङ्गुलिं पाणिमुपदधाति ।